

- забезпечує сумісність усіх планів розвитку територіальної громади;
- узгоджує всі складові соціально-економічного розвитку територіальної громади, об'єднуючи їх у єдине ціле;
- є інструментом для планування, реалізації та контролю генерального орієнтиру соціально-економічного розвитку територіальної громади;
- є засобом досягнення запланованого результату;
- є засобом для розв'язання ключових проблем в територіальній громаді.

Таким чином, проведені дослідження ролі стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ в контексті зміни підходів до регіонального розвитку в Україні засвідчили актуальність обраної тематики. У результаті вивчення літератури виявлено необхідність формулювання авторського бачення щодо сутності терміну «стратегія ОТГ» на сучасному етапі децентралізаційних процесів у національній економічній, політичній та правовій системі.

Інформаційні джерела

1. Пилипів Н.І., П'ятничук І.Д., Сологуб С.І. Концепція соціальної відповідальності ОТГ у контексті сталого розвитку. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Економіка. 2018. С. 36-42.
2. Цілі сталого розвитку 2016-2030. Представництво ООН в Україні.
URL: <http://www.un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukraine-publications/4203-2017-natsionalna-dopovid-tsili-staloho-rozvytku-ukraina-iaka-vyznachaie-bazovi-pokaznyky-dlia-dosiagnennia-tsilei-staloho-rozvytku-tssr>.

Сторонянська І.З., д.е.н., проф. заступник директора з наукової роботи
Беновська Л.Я., к.е.н., стр. дослідник, с.н.с.відділу регіональної фінансової політики

ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України», м.Львів

ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Важливим напрямком наукових дослідження регіонального розвитку в умовах пандемії COVID -19 є оцінювання впливу змін в економіці регіону на доходи місцевих бюджетів, оскільки, з одного боку, податкові доходи найшвидше реагують на зміну економічної динаміки, з іншого – саме на місцеві бюджети лягли значні видатки на боротьбу з поширенням пандемії.

За результатами бюджетної децентралізації основними бюджетоформуєчими податками для місцевих бюджетів стали податок з

доходів фізичних осіб (ПДФО), місцеві податки і збори. Під впливом карантинних обмежень, введених під час пандемії COVID, майже у всіх регіонах у 2020 р. не виконано план надходжень ПДФО до місцевих бюджетів, що можна пояснити скороченням зайнятості населення, вимушеними відпустками без збереження заробітної плати тощо. Водночас аналіз свідчить, що усі без винятку регіони наростили обсяги надходжень від ПДФО у 2020 р. порівняно із попереднім роком (рис. 1) [1].

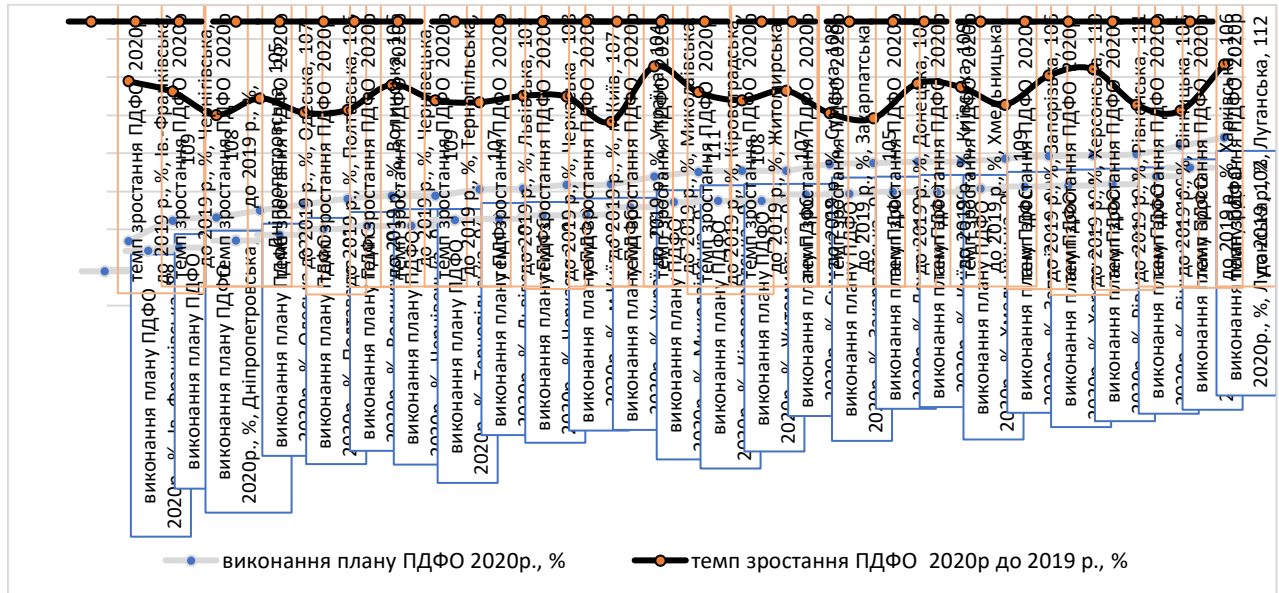

Рис. 1. Надходження ПДФО до місцевих бюджетів за регіонами, 2020 р.
Джерело: за даними Державної казначейської служби України

Значно вищі міжрегіональні асиметрії мали місце у 2020 р. за обсягами надходжень єдиного податку та податку на нерухомість до місцевих бюджетів. Це обумовлено наданим місцевим органам влади правом вносити зміни до вже ухвалених рішень щодо зменшення ставок єдиного податку та пільгами по податку на нерухомість. Хоча слід зазначити, що навіть в цих умовах виконання плану за доходами від єдиного податку до місцевих бюджетів по Україні склало 103,1%. Більше того, у всіх регіонах було зафіксовано зростання доходів від єдиного податку.

Означені тенденції виглядають досить нелогічними з огляду на падіння економічних показників розвитку в регіонах. Зростання доходів місцевих бюджетів від ПДФО вдалось забезпечити за рахунок збільшення розміру мінімальної зарплати. Крім цього, слід взяти до уваги, що значна частина надходжень від цього податку забезпечується працівниками бюджетної сфери, які в період коронакризи виявились чи не найбільш захищеною категорією і практично не втратили доходів. На противагу ПДФО єдиний податок – це податок, що сплачують суб’єкти господарської діяльності на спрощеній системі оподаткування, основний підприємницький податок. Основними платниками єдиного податку є фізичні особи-підприємці (близько 85% загальних доходів від єдиного податку у 2020 р.). Саме їх доходи суттєво знизились впродовж кризового року. На нашу думку, до

основних чинників зростання доходів місцевих бюджетів від єдиного податку можна віднести наступні [1].

По-перше, позитивні очікування щодо припинення карантинних обмежень та недосконалість інституційного середовища підприємницької діяльності (зокрема складна процедура припинення підприємницької діяльності) спонукає підприємців сплачувати єдиний податок і не вступати в процедуру ліквідації ФОП. Загалом, спрацьовує «ефект капкана» – ситуація, коли власник, вклавши гроші та затративши певні зусилля і час в якийсь проект, приймає рішення продовжувати робити це заради своїх первинних вкладень [2]. Відбувається переоцінювання власниками вартості власного бізнесу «ефект володіння» (беруть до уваги всі сили вкладені в його створення і розвиток) при тому, що очевидні проблеми розвитку галузі і в перспективі.

По-друге, має місце податкова оптимізація великого бізнесу (зважаючи і на об'єктивні процеси падіння обсягів доходів) та його переформатування із платника податку на прибуток у платника єдиного податку (інколи кількох платників).

По-третє, не слід забувати, що такі сфери як ІТ, фармацевтика, логістика та виробництво суперфудів (які переважно працюють на єдиному податку) виявились у вигазі в умовах карантинних обмежень. У цих сферах мало місце збільшення суб'єктів підприємницької діяльності [1; 3].

Зростання податкових доходів місцевих бюджетів супроводжувалось зниженням обсягів міжбюджетних трансфертів та зростанням видатків на стримування поширення пандемії та підтримку медичної сфери. Реалізована децентралізація обумовила ситуацію, коли на «передовій» кризового управління виявились не державні, а регіональні і місцеві органи управління, як такі, що несуть відповідальність за найважливіші аспекти заходів стримування поширення пандемії, охорони здоров'я, соціального захисту, економічного розвитку тощо. А намагання державної влади перекласти усю відповідальність на органи місцевого самоврядування за розвиток подій і забезпечення потреб охорони здоров'я і населення в умовах коронакризи призвела до значного протистояння на першому етапі[4]. Як результат, лише під кінець року вдалось дещо знизити градус напруги і перейти до вибудовування критично важливої координації між рівнями управління та гілками влади.

Як результат місцеві бюджети (як і державний) суттєво знизили видатки на інвестиційну діяльність, що знижує потенціал відновлення економічного зростання в державі.

Інформаційні джерела

1. Сторонянська І.З., Бенюк Л.Я. Економіка регіонів в умовах коронакризи: тенденції розвитку та їх вплив на податкові доходи місцевих бюджетів. Економіка України. 2021. №5. С.59-77.
2. Шаров О. [«Корона-тест» фінансової системи України: зовнішні](#)

[загрози](#) // Економіка України. -2020. -№7. - С.14-26.

3. Данилишин Б., Степанюк Є. [Необхідні кроки для розвитку економіки та банківського сектору України в період коронакризи та після її завершення](#) // Економіка України. - 2021. - №1. - С.40-53.

4. [Сторонянська І. З., Беневська Л. Я. Економіка регіонів України під дією викликів пандемії COVID-19. Регіональна економіка. 2020. №2\(96\). С. 5-16. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-2-1>.](#)

Тимчишин Ю.В., кандидат економічних наук, докторант ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» м. Львів, Україна

Tymchyshyn Juliya, PhD in Economics, DoctoralDolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine,Lviv, Ukraine

THE IMPACT OF REGIONAL'S DEVELOPMENT MODERN CHALLENGES ON THE ECONOMIC SECURITY OF THE UKRAINIAN REGIONS

Modern challenges of regional development aggravate the problem of economic regions' security, which must be considered comprehensively: as the security of the region, a particular sector of the region (industry), city, village, town, united territorial community, individuals.

Economic regions' security - is the ability of regional authorities to ensure competitiveness, stability, stability, continuity of economic development of the territory, organically integrated into the economy as a relatively independent structure [2, p. 94].

Given the current challenges of regional development of regions, threats to their economic security, it is important to monitor the effectiveness of the impact of regional reforms on all objects of economic security. Given that the determining factors of economic security of the region are its internal and external environment, it is important to determine the priority security areas of management. These include:

1. Structural reform of the region's economy. In most regions there are no programs for structural economic reform as part of their development strategy. In the management of local government, the issue in most cases comes down to reforming the institutional structure of the region's economy, while in reality it requires complex changes, that is to say, those related to sectoral, sectoral, reproductive and territorial structure of the economy. Economic development of the region should be considered primarily through structural and technological modernization of its economy, creating conditions and targeted investment in economic activities belonging to the higher technological modes.

2. Increasing the role of the system-forming function of state enterprises and the efficiency of their activities, primarily strategic. Considering the role of state